

Rešerše literatury pro výcvik, verze 2018

Základní literatura v češtině

Aron, L.: Setkání myslí. Vzájemnost v psychoanalýze. Praha, Triton 2011

První vydání originálu: 1996

Klíčová slova: vztahová teorie, autonomie a vzájemnost, intersubjektivita, projektivní identifikace ...

Charakteristika: Exkurze do vzniku a vývoje vztahové psychoanalýzy v USA.

Obsah: Metaanalýza různých vlivů zevnitř i zvenku klasické psychoanalýzy vyúsťuje v její revizi terapie jako vztahové situace, v níž se vzájemně potkávají dva lidé s vlastní subjektivní zkušeností.

Vzájemnost se nechápe jako překážka, ale jako výhoda, ať už z hlediska interpretace nebo protipřenosu.

Citát: „... byli bychom na tom lépe, kdyby nám jazyk umožňoval říci vztah potřebuje nebo vztah si přeje, než když prostřednictvím jazyka naznačujeme, že přání a potřeby existují jen v jednotlivých self.“ (s.178)

Blaser, A., Heim, E., Ringer, Ch., Thommen, M. – Na problém orientovaná psychoterapie, Vydavatelství F., Trenčín

První vydání originálu: 1992

Klíčová slova: Na problém orientovaná terapie (POT), konstrukt „subjektivní teorie onemocnění“, orientace na pacienta, pluralismus metod, strukturalizace

Charakteristika: Představení na problém orientované terapie a manuál pro její využití v praxi.

Obsah: Knížka přibližuje způsob práce s pacienty, který vytvořili terapeuti na Psychiatrické univerzitní poliklinice v Berně, v Německu. Primárně vznikl z potřeby uspokojit potřeby míň „privilegovaných“ pacientů, kteří z dlouhodobějších terapií vypadávali, případně z nich neprofitovali. POT představuje krátkodobou formu psychoterapie, která je od začátku ohraničená počtem konzultací (15 max. 20 setkání) a vychází z ekletického a integrativního přístupu a tedy z kombinování více modelů a (krátkodobých) forem terapeutických přístupů. Autoři přistupují k subjektivní teorii onemocnění pacienta jako k něčemu, co má velkou výpovědnou hodnotu o jeho kognitivních vzorcích, sociální a kulturní realitě, ve které žije. V průběhu malého počtu sezení terapeut strukturalizuje práci s pacientem tak, aby výsledním cílem bylo přepracování problému ze strany klienta. Teoretický text je prokládán příklady / kazuistikami.

Poznámka: Publikace vyšla ve slovenštině, český překlad není znám.

Citát: „Terapeut se musí snažit o komunikativní dohodnutí určité společné definice problému, který pacient předložil. Podstatným cílem POT je tedy vytvoření konsenzuální jazykové báze pro všechny další terapeutické kroky. Nejedná se o jednorázový akt, ale o průběžnou strategii v terapeutickém

procesu. Cílem je stále diferencovanější chápání komplexních podmiňujících souvislostí, do kterých je „problém“ situovaný.“

Buber, M. Já a Ty. Olomouc, Votobia 1995

První vydání originálu:1923

Klíčová slova: vztah a svět vztahu, Já- Ono, Já – Ty, aktualita – latence, vzájemnost...

Charakteristika: Základní filozofický zdroj psychoterapie.

Obsah: Každé setkání má svoji latenci a aktualitu, které se střídají. Latencí je vztah Já- Ono (zpředmětující a účelový), aktualitou vztah Já-Ty (otevřený, svobodný a vzájemný). Rozeznávají se tři typy dialogu (technický, zdánlivý a pravý), přičemž základním modem vztahu Já-Ty je pravý dialog. A člověk plně existuje v úplnosti vztahu mezi – toto mezi leží mimo subjektivního a uvnitř objektivního, na hraně Já a Ty. Prostředkem k zážitku mezi je rozhovor.

Pozn.: Součástí tohoto vydání je souhrn hlavních myšlenek díla.

Citát: „Lidský smysl pro Ty, který zakouší ve vztazích ke všem jednotlivým Ty zklamání, že se z každého z nich stává ONO, směřuje usilovně nad všechny tyto vztahy – a přece ne mimo ně – ke svému věčnému Ty.“ s.64

Corey, G., Schneider Corey, M., Callanan, P., Michael Russel, J.: Techniky a přístupy ve skupinové psychoterapii. Praha, Portál 2006

První vydání originálu: 1992

Klíčová slova: skupinová psychoterapie, technika, osobnost terapeuta, odpor, důvěra, vývoj skupiny, cíle terapie, individualita, etické aspekty

Charakteristika: Souhrnný pohled na užití technik a jejich roli ve skupinové psychoterapii

Obsah: Kniha přibližuje užití technik ve skupinové psychoterapii, které nechápe pouze jako užití specifických postupů v průběhu samotné terapie, ale rozšiřuje jejich pole i na další fáze (např. příprava) terapie (zabývá se tedy i postupy, které pomáhají terapeutům identifikovat cíle směřování terapeutické skupiny). Technika však není standardizovaný postup aplikovatelný na každou skupinu a vždy by měla být volena s přihlédnutím ke konkrétní situaci. Autoři akcentují odborné kompetence a schopnost sebereflexe terapeuta a vztah terapeuta a klienta, bez něhož, respektive jeho kvality, může být práce s technikami spíše kontraproduktivní. Kniha je členěna do osmi kapitol, v nichž autoři nabízejí příklady práce s technikami z vlastní praxe, ať už jejich vhodné či nevhodné použití. Přílohou textu jsou Etické standardy Asociace specialistů ve skupinové práci.

Citát: „Techniky jsou při správné aplikaci mocným spouštěčem emočních prožitků, mohou však také zahalovat skutečný vztah mezi terapeutem a klienty. Po prožité emocionální bouři klient snadno dospěje k závěru, že vhled, který získal, nevychází z jeho prožitků, nýbrž z vnějších faktorů, například z vlivů prostředí, nebo je podmíněn vynikajícími technickými dovednostmi terapeuta. Na druhou stranu se může stát, že se klient v důsledku prožité katarze upne k mylnému přesvědčení, že svůj problém zpracoval a vyřešil. Katarze má silný očištný efekt, jenže někdy kromě pocitu úlevy navozuje nesprávnou představu o tom, že všechny problémy byly vyřešeny. Terapeut, který klientům dopřává přespříliš emočně silně zatížených sezení, tak snadno sáhne k přemíře technik, nezohledňuje však nutnost zpracovat prožitý materiál a citlivě sledovat potřeby a reakce klientů.“

Evans, K.R., Gilbert M.C.: Úvod do integrativní psychoterapie. Praha, Triton 2011

První vydání originálu: 2005

Klíčová slova: integrativní psychoterapie, vztahově vývojový model, inkluze a perspektiva třetí osoby...

Charakteristika: Popis originálního modelu integrativní vztahové psychoterapie.

Obsah: Z analýzy filozofických zdrojů, epistemologických předpokladů a historie integrace v psychoterapii se staví nový integrativní model. Respektuje dosavadní snahy o integraci (teoretická

integrace, techniký eklecticismus, společné faktory, asimilativní přístup, komplementární přístup a neurovědy) a zároveň přidává hledisko vztahově vývojové. Self a jeho vývoj se dějí na 6 rovinách (biologické, intrapsychické, interpersonální, interkulturní, ekologické a transcendentální) a v terapii se jich lze dotknout a navodit zde změnu prostřednictvím intersubjektivního vztahu, tak jak jej chápou vztahová analýza a Gestalt. Na pozadí případové studie se popisují jednotlivé fáze terapeutického procesu / vztahu (počínaje to-to přes Já-to až po Já-Ty) a jejich supervizní reflexe. Formulují se i principy výcvikové a praktické aplikace integrativní psychoterapie.

Pozn.: Na obálce knihy je vynechána spoluautorka M.C. Gilbert.

Citát: „Integrativní terapeuti se opírají o fenomenologický přístup, pokládají tedy všechny jevy za normální, za subjektivní realitu druhého člověka.“ S.63

Joyce, P., Sills, C.: Základní dovednosti v gestalt psychoterapii. Praha, Portál 2011

První vydání originálu: 2002

Klíčová slova: všechny základní Gestalt koncepty

Charakteristika: praktická příručka zejména pro začínající terapeuti.

Obsah: Kromě krátkého úvodu do teorie se pojednává hlavně individuální terapeutická praxe, a to v chronologickém sledu počínaje vstupem klienta do terapie přes různé situace a fáze terapie až po „zakončení cesty“. Knihu oživují výstižné příklady a doporučení – která nepůsobí mravokárně, ale kolegiálně. Autoři z anglického Gestalt institutu Metanoia se „nebojí radit“, ale zároveň mají respekt ke klientům i ke čtenářům – terapeutům. Zvlášť užitečné jsou pasáže o terapeutické podpoře a sebedopově.

Pozn.: Český překlad je citlivý a věcně správný – a mohl by být zdrojem české Gestalt terminologie.

Citát: „ Na nejjednodušší úrovni může terapeut podporovat klienta, aby zvážil, jak využívá dostupnou podporu, například partnera, rodinu, přátele. Pokud průběh terapie vyvolá nepříjemné emoce, je někdo, komu může zavolat a požádat ho o podporu?“

Levine Bar-Yoseph, T. Ed. – Most. Gestaltterapie, dialog mezi kulturami. Triton. Praha 2014

První vydání originálu: 2005

Klíčová slova: Kultura, multikulturní psychoterapie, interkulturní dialog, psychologie kulturních odlišností

Charakteristika: Sborník esejů gestalt terapeutů s rozdílnými kulturními východisky (národnost, víra, barva pleti...) zaměřený na hledání dialogu s jinými kulturami. Gestaltický multikulturní model kultury, kontaktu a konfliktu.

Obsah: Aplikace gestalt principů a pojmů (teorie pole, kontakt a kontaktování se, dialog, fenomenologický přístup) na mimořádně široké spektrum jevů politických (izraelsko-palestinský konflikt), sociálních (vyloučené skupiny v londýnském East Endu), náboženských (židovství, islám), rasových (bělošství vs. černošství) i zcela náhodných (vnímání ženské body image u přistěhovalců ze SSSR do USA).

Citát: „ Tak co přesně znamená rozlišování? Znamená to slyšet pláč dítěte v jakémkoliv jazyce, přání zbavit ho bolesti a zároveň poznání nemožnosti odžít ji za něj? ...Znamená to hovořit s někým a snažit se spíše najít most pro společnou existenci než pro převládnutí? “ (s. 22)

Levenson, H.: Krátká dynamická psychoterapie. Praha, Portál 2016

První vydání originálu: 2010

Klíčová slova: zaměřenost terapie, omezené cíle terapie, terapeutické spojenectví, zkušenostní učení, formulace případu, cyklický maladaptivní vzorec, intervenční strategie, brief dynamic therapy

Charakteristika: prezentace integrativního terapeutického přístupu krátké dynamické psychoterapie převážně na příkladu TLDP (time limited dynamic psychotherapy).

Obsah: Autorka popisuje integrativní přístup a opodstatnění jeho časového omezení a zacílenost s ohledem na úlevu klienta, nárok na aktivní zapojení terapeuta a praktický aspekt účelnosti

vynaloženého času a prostředků za terapii. Nabízí jej jako příležitost zahájit proces změny, který pokračuje i po ukončení terapie. Vychází z psychodynamiky, vztahové teorie, teorie vazby, zkušenostně behaviorálního pojetí a neurobiologii i z výzkumu v psychoterapii. Zdůrazňuje „tady a teď“ jako prostor, kde se objevují důležité vztahové dynamiky, a ukazuje strukturu terapie pomocí formulace případu, určení cyklického maladaptivního vzorce a intervenčních strategií. Pojetí je vztahové s uvědoměním silných stránek klienta. Akcentuje se důležitost kulturních vlivů v terapii. Poznámka: Autorka využívá a doporučuje nahrávání videem a zpětné hodnocení terapeutického sezení. Videoukázky BDT: <http://www.apa.org/videos>

Citát (s. 120) „Terapeut užívající krátkou terapii musí mít vysokou toleranci vůči nejednoznačnosti a odkládanému uspokojení. Terapeuti, kteří se potřebují vyhřívat v úspěších svých klientů, by se měli krátkodobé terapii vyhýbat. Až příliš často se stává, že v okamžiku, kdy terapie končí, pro klienta jeho cesta teprve začíná. Zpravidla nenastanou dramatické změny, které by v terapeutovi vyvolaly pocity, že si může gratulovat, nebo mu přinesly nadšené ocenění ze strany klienta. A konečně musí terapeuti zvládat nutnost se často seznamovat a často se loučit.“

Mackewn, J.: Gestalt psychoterapie. Praha, Portál 2004

První vydání originálu: 1997

Klíčová slova: všechny základní Gestalt koncepty

Charakteristika: Popis Gestalt terapie na konci 20./na počátku 21. století, tj. v její 3. generaci.

Obsah: Vychází se z tohoto, že Gestalt má integrují potenciál, díky němuž prohlubuje vlastní know-how a je schopen absorbovat koncepty jiných škol i disciplin. Zdůrazňuje se srozumitelnost a jasnost (britský styl) a použitelnost v praxi (četné kazuistické vstupy a několik formulářů) i sociálně kulturní kontext klienta.

Poznámka: V originále se kniha nazývá Developing Gestalt Counselling.

Citát: „... terapeutická zkušenost vycházející z intersubjektivního modelu já začleněného do vztahového pole... nepomáhá klientům pouze uvědomit si plněji a hlouběji své já, ale zároveň jim pomáhá překonat přílišnou soustředěnost na vlastní osobu...“ s.162

McWilliams, N.: Psychoanalytická diagnóza. Praha, Portál 2015

První vydání originálu: 1994

Klíčová slova: psychoanalýza, psychologie osobnosti, psychoanalytická diagnóza povahy, vývojové uspořádání osobnosti, primární sekundární obranné procesy, druhy uspořádání osobnosti...

Charakteristika: Komplexní pojednání o diagnostikování a diagnózách z psychoanalytické (psychotherapeutické) perspektivy.

Obsah: V polemice s popisnou psychiatrickou diagnostikou v podobě DSM je představena procesuální diagnostika psychoanalytická, která pacienty nezpředměťuje, ale respektuje, a zároveň zohledňuje individuální rozdíly mezi nimi. Psychoanalytická diagnóza čerpá ze tří zdrojů: psychoanalytické analýzy povahy, vývojového uspořádání osobnosti a teorie primárních a sekundárních obranných procesů. Jednotlivé „druhy uspořádání osobnosti“, resp. diagnózy jsou pak představeny podle jednotného schématu: pud, emoce a temperament, obranné a adaptivní procesy, vztahové vzorce, typické já (self), přenos a protipřenos, důsledky diagnózy, diferencální diagnóza, souhrn a návrhy na další četbu. V dodatku je uveden návrh struktury diagnostického rozhovoru.

Poznámka: Český překlad je pořízen z 2., významně revidovaného vydání z roku 2011.

Citát: „Terapeut, který cítí tlak, aby začal „dělat terapii“, dříve než dospěje k dobrému předběžnému porozumění osobnímu způsobu pacientova myšlení, bude trpět zbytečnou úzkostí, stejně jako řidič, který nějak tuší směr, ale nemá automapu.... Pacient úzkost terapeuta ucítí a bude přemýšlet o jeho odborných schopnostech.“ s.33

Mitchell, S.A. - Blacková, M.J.: Freud a po Freudovi. Praha, Triton 1999

První vydání originálu: 1996

Klíčová slova: Sigmund Freud, egopsychologie, interpersonální psychoanalýza, kleiniánská tradice, britská škola objektních vztahů, psychologie identity a self, freudovští revizionisté...

Charakteristika: Syntéza vývoje psychoanalytického myšlení.

Obsah: Psychoanalýza se představuje jako sofistikovaný a zároveň otevřený systém, který se od času svého zakladatele zásadně proměnil a obohatila není zdaleka tak jednotný, jak jej vidí jeho kritici.

Polemika s předsudky, časté odkazy na dobové realie i kazuistické ilustrace psychoanalýzu zlidšťují a přibližují jiných psychoterapeutickým školám, mimo jiné díky důrazu na interpersonální rozměr.

Pokrokově a inspirativně působí závěrečná kapitola, kde se rozebírají dilemata jako minulost versus přítomnost nebo interpretace versus vztah.

Poznámka: Knihu recenzovala hned čtveřice českých psychoanalytiků.

Citát: „Zatímco explicitním sdělením interpretace je odkrytí něčeho z pacientovy minulosti, jejím implicitním sdělením bývá konstatování, že analytik představuje jiný typ osobnosti v přítomnosti...“

Perls, F.: Gestalt terapie doslova. Olomouc, Votobia 1996

První vydání originálu: 1969

Klíčová slova: práce se snem, intenzivní workshop, integrace...

Charakteristika: Přepis základních myšlenek F.Perlse, živých diskusí a jeho přímé práce.

Obsah: Nejdříve F.Perls shrnuje základní pojmy a principy gestaltu a odpovídá na otázky z pléna.

Potom je demonstruje na práci se sny, jmenovitě v práci se snovými projekcemi, a na práci s jednotlivci před skupinou na workshopu. Intervence jsou prokládány komentáři k teorii a metodice.

Poznámka: V této knize se poprvé objevila tzv. Gestalt modlitba / „vyznání víry“, viz dále.

Citát: „ Já dělám svoje, ty dělej taky svoje. Nejsem na světě proto, abych žil podle tvých očekávání, a ty nejsi na světě proto, abys žil podle mých. Ty jsi ty a já jsme já a jestliže náhodou najdeme jeden druhého, je to krásné. Jestliže ne, nedá se s tím nic dělat.“ (s.12).

Perls, F.-Hefferline,R.F.-Goodman,P.: Gestalt terapie . Praha, Triton 2004

První vydání originálu: 1951

Klíčová slova: všechny základní gestalt koncepty

Charakteristika: Koncepční zdroj nové terapeutické školy - Bible gestalt terapie.

Obsah: V první části knihy se v opozici vůči klasické analýze a s odkazy na gestalt psychologii konstituje nový terapeutický směr, který upřednostňuje přímost uvědomování a sílu přítomného okamžiku. Postupně se představují základní koncepty (od figury a pozadí přes funkce self až po fáze kontaktu). Druhá část je postavena na praktických experimentech a jejich reflexi na příkladech. Perls dal knize myšlenky, Hefferline praktická cvičení a Goodman dobrý tvar.

Poznámka: zatím jediné české vydání trpí neobratným překladem.

Citát: „Základní překážkou plného, zdravého prožívání je tendence přijímat za vlastní pouze to, co člověk dělá záměrně, tj. za nějakým účelem. Pokud jde o všechny ostatní akce, člověk má tendenci cílevědomě si je neuvědomovat. Moderní člověk tedy izoluje svou vůli od svého organismu i od svého prostředí a mluví o „síle vůle“, jako by to bylo něco, co by měl být schopen vyvolat způsobem, který překračuje hranice tělesného a světského.“ s.340

Polsterovi, E. a M.: Integrovaná Gestalt terapie . Boskovice, Albert 2000

První vydání originálu: 1970

Klíčová slova: uvědomování, kontaktní funkce / hranice / epizody, experiment, práce s odporem...

Charakteristika: Přehledová publikace myšlenek 2 terapeutů 2. generace gestalt terapie.

Obsah: Ambicí je představit gestalt terapii v ucelené podobě včetně jejich nových dimenzí. Vychází

se ze 4 základních perspektiv : 1) síla je v přítomnosti, 2) rozhoduje zážitek, 3) terapeut je svým vlastním nástrojem a 4) terapie je příliš dobrá na to, aby se omezila jen na nemocné. Nejvíce pozornosti se věnuje kontaktu i jeho odvrácené straně - odporu. Zevrubně se popsuje i experiment a jiné techniky.

Poznámka: textu neprospívá neumělý český překlad

Citát: „Hlavní premisou gestalt terapie je to, že terapeutický zážitek není jen čistě přípravnou událostí, ale je platným okamžikem – per se, který nepotřebuje advokáta pro potvrzení své inherentní platnosti pro pacientův život.“ (s.22).

Prochazka, J.O.- Norcross, J.C.: Psychoterapeutické systémy. Praha, Grada Publishing 1999

První vydání originálu: **1984**

Charakteristika: Systematický přehled hlavních psychoterapeutických teorií a učebnice integrace v psychoterapii...

Klíčová slova: transteoretická analýza, integrativní rámec, integrativní a eklektická terapie,

Obsah: Popis jednotlivých psychoterapeutických systémů (celkem 14) je pojat jako srovnávací, resp.

transteoretická analýza. Každý systém se popisuje detailně v následujících kategoriích: Klinický příklad, Zakladatel - život a dílo, Teorie osobnosti, Teorie psychopatologie, Teorie terapeutických procesů, Terapeutický obsah, Terapeutický vztah, Praxe, Účinnost terapie, Kritika terapie, Analýza klientky (stejně pro všechny směry), Budoucí vývoj, Další doporučená četba. Cílem je identifikovat jak rozdíly (jež se týkají zpravidla obsahu terapie), tak společné rysy (jež jsou vidět u procesů terapeutické změny) a z toho pak i vytvořit paradigma, které stojí nad jednotlivými systémy.

Poznámka: V roce 2013 vyšlo 8. revidované vydání. Český překlad čerpá u vydání 4. Kniha je dnes vyprodána, ale dostupná i v elektronické verzi.

Citát: „Jako teoretici neschvalujeme nekonečné bujení psychoterapeutických systémů, které se snaží být jedinečné a lepší navzdory nedostatku empirických důkazů. Náš proměnlivý obor potřebuje sjednotit základní proměnné obsažené v účinných terapiích a vyřadit proměnné neefektivní.“ (s.5 elektronické verze).

Ramachandran V.S: Krátký výlet po lidském vědomí. Praha, Portál 2016

První vydání originálu: **2003**

Klíčová slova: neurobiologie, vědomí, neurologická dysfunkce, mozek, evoluční hledisko, jáství, zrcadlové neurony...

Charakteristika: Soubor textů popularizujících neurovědy a jejich přesah do věd humanitních.

Obsah: Zkoumání neurologické dysfunkcí je způsob, jak se více dozvědět i o fungování běžného mozku. Poruchy mozku otevírají možnosti chápaní normálního sensorického i sociálního jednání a zpětně je i vysvětlují. Zvláštní význam pro psychoterapii má neurobiologický výzkum lidského Já, jež autor definuje pomocí kategorií jako vtělenost, schopnost svobodné vůle, celistvost a kontinuita.

Poznámka: Texty byly původně přednáškami pro rozhlasové vysílání.

Citát: „Naše mozky jsou v podstatě přístroje vytvářející modely. Potřebujeme konstruovat smysluplné virtuální simulace vnějšího světa, jimž pak můžeme přizpůsobit své jednání. Protože jsme coby primáti vysoce sociálními bytostmi, potřebujeme v těchto simulacích rovněž vytvářet modely mysli ostatních lidí, které nazýváme teorie mysli. Teorie mysli potřebujeme k tomu, abychom mohli předvídat chování ostatních.“ (s.127)

Satirová, V.: Model růstu- Za hranice rodinné terapie. Brno, Arch s. r. o. 2005

První vydání originálu: **1991**

Klíčová slova: Self, sebeúcta, kongruence, pozice copingu, pozice usmiřování, obviňování, rušení a superracionality, sebezáchovné pozice, večírek částí, rodinná pravidla, rodinná rekonstrukce, mandala, ledovec, pocity z pocitů, teploměr...

Charakteristika: Popis originálního modelu růstu, který propojuje intrapsychické a interpersonální systemické procesy.

Obsah: Dílo představuje ucelený humanistický terapeutický model založený na principu potenciálu růstu, který se nachází uvnitř každé lidské bytosti. Model vychází z rodinných podmínek, ve kterých jednotlivec (pár, rodina) vyrůstal, přičemž ovlivnění způsobu prožívání a chování jedince nechápe jako patologii, ale jako zdroj pro jeho další růst. Vnitřní změna je možná vždy, i když je změna vnější má limity. Zároveň kniha obsahuje podrobný návod pro terapeuta, jak tento přístup aplikovat včetně použití individuálních i skupinových technik.

Citát: „Hlavním cílem terapie je stát se tím, kdo za sebe rozhoduje.“ (s. 23)

Siegel, D.J.: Vnitřní nazírání. Praha, Triton 2014

První vydání originálu: **2010**

Klíčová slova: empatie, interpersonální neurobiologie, integrace, narativ, přimknutí, vnitřní nazírání...

Charakteristika: Průlomová monografie o interpersonální neurobiologii.

Obsah: Mozek se chápe jako centrum vnitřního nazírání i jako sociální orgán. Mozek je plastický a člověk jej může měnit, zejména v dialogu. Setkání neurovědy s vývojovou psychologií (zejména s teorií attachmentu) a s meditačními technikami tak vědecky potvrzuje, co psychoterapeuti zatím jen tušili a s dobrou vírou praktikovali.

Citát: „Snaha bojovat se skutečným prožíváním vytváří vnitřní napětí, jakousi tíseň... Ale spíše než abychom vtrhli do svého vnitřního světa a přikázali si: „Ne – tohle nedělej!“, můžeme přijmout to, co je, a všimnout si, co se děje. Lidé kupodivu opakovaně zjišťují, že nechat věci být také umožňuje, aby se měnily.“ s.121

Smith, W.L.E.: Tělo v psychoterapii. Praha, Portál 2006

První vydání originálu: **1985**

Klíčová slova: psychoterapie, lidské tělo – psychologické aspekty, duše a tělo, studie, gestalt, fyzioterapie

Charakteristika: Souhrn nejefektivnějších aspektů bioenergetiky, gestalt psychoterapie, psychomotorické terapie, reichiánské ergonomie a mnoha dalších psychoterapeutických směrů. Obsah: Autor zpočátku rozebírá historický a teoretický přehled, ze kterého vychází. Čerpal přitom z přístupů osobností jako jsou například Virginia Satirová, John Pierrakos, Al Peso nebo Alexander Lowen. Díky knize se naučíte číst nejen tělo klienta, ale i svoje. Jádrem knihy jsou také psychoterapeutické intervence zaměřené na tělo – měkké techniky, tvrdé techniky a expresivní techniky. Posledně jmenované jsou doménou gestalt terapie a psychomotorické terapie, expresivní techniky obnášejí ztělesněné prožívání klientova psychodramatu, které má symbolický význam. Právě v takovém psychodramatickém přehrávání se mohou dříve neuzavřené kontaktní cykly uzavřít. V knize naleznete nespočet kazuistik a praktických technik, které ihned můžete používat ve vlastní praxi. V závěru je kniha obohacena o osobní a etické úvahy autora. Etika psychoterapeuta zaměřeného na tělo se obecně v žádném případě neliší od etiky jiných psychoterapeutických přístupů.

Pozn.: Redukce Gestalt práce s tělem na expresivní techniky už je dnes teoreticky i metodicky překonána.

Citát: „Nejhlubší rozštěpení, které je dlouho zakořeněné v naší kultuře, je dichotomie mysli a těla.“ (s. 21)

Thorová, K.: Vývojová psychologie. Proměny lidské psychiky od početí po smrt, Portál 2015

První vydání originálu: **2015**

Klíčová slova: vývojová psychologie, individuální psychologie, životní cyklus, socializace, kognitivní vývoj, vývoj řeči, rodičovství

Charakteristika: Přehled základních přístupů, historie a současných trendů ve oblasti studia vývoje lidské psychiky.

Obsah: Přehledná a velmi komplexní publikace o historii, souvislostech a mnoha souvisejících oblastech vývojové psychologie. Kniha představuje popis nejčastěji využívané metodologie a nejvýznamnějších teorií psychického vývoje včetně jejich zhodnocení. Nechybí ani pohled vývojové psychologie na nová témata jako výchova a vývoj dětí u rodičů stejného pohlaví, vliv umělého oplodnění na vývoj dětí, přínos přirozených porodů, vývoj genderových rolí, genderové identity a genderové socializace. Půdorys publikace ale tvoří hlavní charakteristiky jednotlivých etap vývoje člověka a jeho psychiky.

Citát: „Hlavní otázky vývojové psychologie bývají většinou prezentovány rozdílnými paradigmaty než nějakou jednotící teorií, kterou je nejen obtížné vymezit, ale i se s ní seznámit, protože pro svou složitost a obecnost spíše unikne pozornosti než různé vyhraněné a revoluční teorie“ (s.130)

Vybíral, Z., Roubal, J. (eds.): Současná psychoterapie. Praha, Portál 2010

První vydání: **2010**

Klíčová slova: všechny základní terapeutické termíny

Charakteristika: Syntéza názorů na obor psychoterapie a systematický přehled psychoterapeutických škol s důrazem na jejich zastoupení v ČR včetně analýzy aktuálního vývoje psychoterapie u nás i v Evropě.

Obsah: Nejdříve je představena psychoterapie jako samostatná vědní a praktická disciplína, a s to důrazem na účinné faktory a výzkum. Pak jsou zevrubně popsány hlavní směry psychoterapie (psychodynamická p., psychoanalýza a psychoanalytická p., na osobu zaměřená p., gestalt t., kognitivně behaviorální t., rodinná t., systemická t. a integrace v psychoterapii) i směry další tak, jak jsou zakotveny na české terapeutické scéně. Zvláštní místo mají v knize komentované kazuistiky a různé aplikace psychoterapie (v práci s emocemi, v psychorehabilitaci, psychosomatické medicíně aj.) Autoři také dávají prostor novým trendům v psychoterapii (zvědečtování, narativita či východní vlivy) i doprovodným a okrajovým fenoménům psychoterapeutické teorie a praxe.

Poznámka: Monografie obsahuje řadu příloh jako například seznam směrů uznaných Evropskou asociací pro psychoterapii, bibliografií (s.639-704), jmenným i věcným rejstříkem.

Citát: „Zjednodušeně můžeme předpokládat, že psychoterapie může mít efekt tam, kde je klient připraven se měnit a terapeut s ním umí navázat kvalitní terapeutický vztah. Tuto „dvojkombinaci“ ovlivňuje závažnost klientova trápení, krize nebo vyčerpání.“ (s.35)

Yalom, I.D.: Teorie a praxe skupinové psychoterapie. Hradec Králové, Konfrontace 1995

První vydání originálu: **1985** (český překlad pořízen ze 4. vydání)

Klíčová slova: skupinová terapie, terapeutické faktory, integrace, skupinový proces, skupinová soudržnost, formativní stádia skupiny, zvláštní uspořádání terapie...

Charakteristika: Komplexní manuál o metodologii a metodách skupinové terapie integrativního typu.

Obsah: Skupinová terapie má sice mnoho forem, ale společné jádro – a společné účinné faktory.

Autor jich identifikuje a zevrubně popisuje celkem 11 (od dodávání naděje až po existenciální faktory). Z integrace těchto faktorů a jejich vzájemných vazeb vyplývá pozice terapeuta a jeho terapeutické úkoly, vše v kontextu využívání skupinového procesu. V zájmu tohoto procesu také terapeut podniká přípravné kroky (mj. vybírá pacienty), sleduje vývoj skupiny, řeší obtížné situace (mj. konflikty či chování problémových členů) a zohledňuje specifika různých podob skupiny. Zvláštní kapitolou je pak jeho vlastní výcvik a růst.

Poznámka: kniha je opatřena věcným rejstříkem i odkazy (pravda, dobovými) na další literaturu včetně české (na konci předmluvy od prof. S.Kratochvíla) a jakkoli

Citát: „Skupina se na terapeuta dívá nerealisticky z mnoha důvodů. Jedním z nich je skutečný přenos nebo přesun afektu z nějakého původního objektu. Dalšími jsou konfliktní postoje k autoritě..., kterou terapeut zosobňuje. Dalším důvodem je přisuzovat terapeutovi nadlidské vlastnosti, aby mohl být

použit jako štít proti existenciální úzkosti.“ (s.241)

Yontef, G.M.: Gestaltterapie - uvědomování, dialog a proces. Praha, Triton 2009

První vydání originálu: **1976**

Klíčová slova: klinická fenomenologie, dialogická metoda, teorie pole, self v gestaltterapii, léčba lidí a charakterovou poruchou ...

Charakteristika: Soubor názorů předního gestalt terapeuta 2. generace.

Obsah: Kombinace sebereflexe a kritické reflexe vývoje gestalt terapie otevírá prostor pro revizi jejich tradičních konceptů (počínaje uvědomování přes teorii self až po teorii pole). Nejedná se o systematický výklad, ale o soubor esejí, v nichž se volně kombinují teoretické úvahy, definice, polemika s kolegy, exkurze do gestalt psychologie a jiných vědních oborů a i kazuistický materiál.

Poznámka: Kniha obsahuje i předmluvu k německému vydání s autorovými komentáři 5 let po prvním vydání.

Citát: „I když základní teorie gestaltterapie zdůrazňuje kontakt a sebepodporu pro interpersonální kontakt a podporu – sebepodporu pro interpersonální kontakt..., nedostatek přesnosti a konzistentnosti definice často vedl k teoretickému a praktickému zmatku. O sebepodpoře se často diskutovalo způsobem, který zaměňoval sebepodporu se soběstačností směřoval k přehnaně negativnímu postoji k jakékoli známce konfluence.“ (s.135)

Zinker, J.: Tvůrčí proces v gestalt terapii . Brno, Era 2004

První vydání originálu: **1977**

Klíčová slova: svolení k tvořivosti, tvůrčí postoj, fenomenologie teď a tady, experiment, polarity a konflikty...

Charakteristika: Originální verze úvodu do Gestaltu jako umělecké činnosti.

Obsah: Psychoterapeutický vztah se chápe jako laboratoř tvořivosti a svobody. V kontextu terapeutického vztahu / existenciálního setkání se klient vede k bohatšímu pohledu na sebe a svět. v němž má své místo ochota si hrát, uplatňovat svůj vliv a svoje zdroje. Zvláštní pozornost s věnuje experimentu, jeho vývoji a tvořivému použití v individuálním i skupinovém rámci a technikám, které lze označit za arteterapeutické.

Poznámka: Kniha má svěží styl a obsahuje množství ilustrací / karikatur.

Citát: „Vznik experimentu připomíná vznik uměleckého díla. Jak proces, tak výsledek mohou být elegantní. Elegantní proces je ten, který má správné tempo, takže klient může každý úsek práce snadno pozorovat a asimilovat.“(s.127)